



Sinteză

Situația cetățenilor UE de etnie romă care circulă sau se stabilesc în alte state membre ale UE

noiembrie 2009

**Europe Direct este un serviciu destinat să vă ajute să găsiți
răspunsuri la întrebările pe care vi le puneți despre
Uniunea Europeană.**

**Un număr unic gratuit (*):
00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Unii operatori de telefonie mobilă nu permit accesul la numerele
00 800 sau pot factura aceste apeluri.

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile
pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

O fișă bibliografică figurează la sfârșitul prezentei publicații.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații Oficiale ale Comunităților Europene, 2010

ISBN 978-92-9192-484-4

doi: 10.2811/39006

© Comunitățile Europene, 2009

Reproducerea textului este autorizată cu condiția menționării sursei

*Proiectare: FRA, Viena
Printed in Belgium*

Tipărit pe hârtie înălbită fără clor

Situația cetățenilor UE de etnie romă
care circulă sau se stabilesc în alte
state membre ale UE

Sinteză

noiembrie 2009

DENEGARE DE RESPONSABILITATE: Prezentul raport a fost elaborat de Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC), în cooperare cu Dialogul European (ED), Biroul European pentru Informarea Romilor, (ERIO), Liga Finlandeză a Drepturilor Omului (FLHR), the Fundación Secretariado Gitano (FSG) și Fédération nationale des associations solidaires (FNASAT), în baza unui contract de prestări servicii cu FRA. Responsabilitatea pentru editare, concluzii și opinii aparține FRA. Dacă aveți nelămuriri privind această traducere, vă rugăm să consultați versiunea în limba engleză, care este versiunea originală și oficială a documentului.

Dacă aveți nelămuriri privind această traducere, vă rugăm să consultați versiunea în limba engleză, care este versiunea originală și oficială a documentului.

Cuprins

Domeniul de aplicare și contextul studiului	4
De ce și cum circulă romii în EU?	6
Constatări esențiale	7
Situația romilor în țările de destinație	8
Experiențe legate de controlul la frontieră.....	8
Înregistrarea șederii	9
„Criminalitatea romilor” și munca în economia neoficială.....	10
Politici și măsuri	11
Bune practici	11
Concluzii	13
Avize	14

Domeniul de aplicare și contextul studiului

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene

Capitolul V Drepturile cetățenilor

Articolul 45

Libertatea de circulație și de ședere

1. **Orice cetățean al Uniunii are dreptul de circulație și de ședere liberă pe teritoriul statelor membre.**
2. **Libertatea de circulație și de ședere poate fi acordată, în conformitate cu tratatele, resortisanților țărilor terțe stabiliți legal pe teritoriul unui stat membru.**

Cetățenii Uniunii Europene au dreptul de a circula și de a locui oriunde pe teritoriul UE, cu condiția îndeplinirii anumitor condiții. Acesta este un drept important în sensul realizării integrării europene și este, de asemenea, inclus în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (*articolul 45*).

UE a elaborat Directiva 2004/38/CE „privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora” pentru a permite cetățenilor Uniunii să își exercite acest drept prin limitarea formalităților administrative la cerințe strict esențiale și prin limitarea sferei refuzului acordării dreptului de intrare sau încetării dreptului de ședere al cetățenilor UE.

Statele membre au obligația de a transpune directivele UE în legislația lor națională. Comisia a observat în raportul său din 2008 privind transpunerea Directivei privind libera circulație că „[...] În general, transpunerea Directivei 2004/38/CE nu este satisfăcătoare. Niciun stat membru nu a transpus integral directiva în mod eficient și corect. Niciun articol din directivă nu a fost transpus în mod eficient și corect de către toate statele membre”.

42% din europeni cred că Uniunea Europeană înseamnă în primul rând „libertatea de a circula, de a studia și de a munci oriunde pe teritoriul Uniunii Europene” atunci când sunt întrebați „Ce înseamnă UE?”

Eurobarometer 71 (2009) Public opinion in the European Union

Având în vedere importanța dreptului la liberă circulație și ședere, FRA a acordat o atenție deosebită informațiilor primite de la punctele focale naționale din rețeaua sa RAXEN (rasism și xenofobie) cu privire la situația cetățenilor UE de etnie romă care se stabilesc în alte state membre. În iulie 2008, în urma atacurilor violente împotriva romilor din districtul Ponticelli al orașului Napoli, Italia, FRA a publicat un *Raport privind incidentele*¹.

Pentru a investiga mai detaliat modul în care cetățenii UE își exercită acest drept fundamental „la fața locului”, FRA² a lansat în 2008 un proiect de cercetare bazat pe cercetarea calitativă pe teren. Cercetarea a fost efectuată în 2009 în **Franța, Finlanda, Italia, Spania și Regatul Unit**, deoarece aceste țări prezintă o gamă largă și contrastantă de caracteristici care reflectă în mare măsură experiențele cetățenilor UE de etnie romă în țările „gazdă”.

Multe dintre aspectele prezentate în acest raport sunt relevante pentru cetățenii UE care nu sunt de etnie romă, deoarece experiențele romilor oferă un bun punct de reflecție privind consecințele exercitării dreptului la liberă circulație și ședere pentru majoritatea celor mai vulnerabili cetățeni ai UE. În acest sens, cazul romilor servește drept barometru: consecințele pentru unii dintre cei mai vulnerabili cetățeni din Uniunea Europeană reprezintă un important indicator al dificultăților cu care se confruntă toți cetățenii la fața locului.

„Deși romii din Uniunea Europeană și din țările vecine au aceleași drepturi și obligații ca restul populației, aceștia formează de fapt un grup dezavantajat în mai multe privințe și care este deosebit de vulnerabil la excluderea socială, sărăcie și discriminare[...].”

Concluziile Consiliului privind incluziunea romilor, a 2914-a reuniune CAG, Bruxelles, 8 decembrie 2008

Potrivit estimărilor EUROSTAT, până în 2008, aproximativ 8 000 000 de cetățeni UE își exercitau dreptul la liberă circulație și ședere. La un total al populației UE de 499 794 855 de locuitori, acest număr reprezintă aproximativ 1,6% din totalul populației. Nu există date oficiale privind numărul de cetățeni UE care își exercită dreptul la liberă circulație, defalcate după originea etnică.

¹ Disponibil la:
http://fra.europa.eu/fraWebsite/products/publications_reports/incident_report_en.htm
(01.12.2009).

² Cercetarea a fost efectuată în temeiul unui contract de prestări servicii încheiat cu FRA de către Centrul European pentru Drepturile Romilor (ERRC), în cooperare cu Dialogul European (ED), Biroul European pentru Informarea Romilor (ERIO), Liga Finlandeză pentru Drepturile Omului (FLHR), Fundación Secretariado Gitano (FSG) și Fédération nationale des associations solidaires (FNASAT).

De ce și cum circulă romii în EU?

„În România mănânc o dată pe zi; în Finlanda sper să pot mânca de trei ori pe zi. Asta este diferența”.

Interviu cu un bărbat de etnie romă, Finlanda, 09.05.09

„Noi, romii, existăm și nu existăm; în problemele importante noi nu contăm [...] Aici am fost tratată nesperat de bine”.

Interviu cu o femeie de etnie romă, Spania, 02.03.09

„Nu m-am simțit niciodată discriminată. Motivul pentru care am venit aici este pur economic. Suntem cetățeni ai UE și, prin urmare, avem dreptul să mergem oriunde în UE fără să fim urmăriți de autoritățile naționale sau internaționale pentru simplul fapt că suntem romi”.

Interviu cu o femeie de etnie romă, Regatul Unit, 30.03.09

Cercetările arată că sărăcia și rasismul reprezintă principalii factori care „îi determină” pe romi să își părăsească țara de origine, sărăcia fiind principalul factor menționat de respondenții romi. Un aspect definitoriu al experienței sărăciei în țările de origine este șomajul, însă segregarea și un sentiment de „neapartență” reprezintă, de asemenea, factori determinanți importanți. Printre factorii care îi „atrag” pe romi către anumite țări de destinație se numără presupusele perspectivele ale acestora privind găsirea unui loc de muncă și nivelul de trai îmbunătățit. Cu toate acestea, așa cum arată răspunsurile, aceste aspirații pot să implice și noțiuni „îndulcite” cu privire probabilitatea ca viața să fie mai bună în țările de destinație. În urma cercetării s-a constatat că există tendința ca romii să migreze în principal din anumite zone ale țărilor lor de origine.

În ceea ce privește tiparele de vârstă, în urma cercetării s-a constatat că majoritatea tinerilor adulți femei și bărbați au tendința de a circula, în timp ce copiii în unele cazuri își însoțesc părinții, iar în alte cazuri sunt „lăsați acasă”. Anumite categorii pot fi afectate de mai multe forme de discriminare, adăugând la excluderea și inegalitățile cu care se confruntă romii din cauza originii lor etnice, pe cele cu care se confruntă ca femei, copii, persoane în vârstă sau persoane cu handicap. Experiențele femeilor de origine romă pot fi foarte diferite de cele ale bărbaților de etnie romă, reflectând inegalitatea dintre femei și bărbați din cadrul populației rome, precum și astfel de inegalități existente în statele membre de destinație. Cu toate acestea, în urma cercetării s-a constatat că relațiile dintre femei și bărbați au fost uneori influențate pozitiv de un mediu social mai „liberal” în țara de destinație.

Constatări esențiale

Cercetarea a documentat o gamă largă de experiențe. Există romi pentru care exercitarea libertății de circulație și ședere a funcționat foarte bine. Aceștia au utilizat oportunități noi și s-au integrat foarte bine în societate, atât în beneficiul lor, cât și în beneficiul țării de destinație. Uneori, aceștia au fost primiți în mod pozitiv și s-au integrat activ. Există însă și persoane care au puține experiențe pozitive în ceea ce privește circulația și puține perspective de transformare a acestei situații într-una pozitivă.

Deși nu există cifre exacte, se pare că numărul cetățenilor UE de etnie romă care circulă în alte state membre și țările de origine variază considerabil. Răspunsurile la sosirea acestora au fost, de asemenea, variate, iar cercetarea a indicat elementele unui discurs de „*panică morală*” asociat în special cu stereotipuri privind „criminalitatea țiganilor” în rândul mass-media și al liderilor politici și de opinie din mai multe țări.

În general, în urma cercetării s-a constatat că probabilitatea ca romii să fie relativ integrați este mai mare în statele membre care au o experiență stabilită în ceea ce privește integrarea grupurilor de migranți și minorități, inclusiv, în mod evident, minoritățile de romi și travellers. Această probabilitate a integrării este mai mică în societățile care sunt – sau se percep – ca omogene din punct de vedere etnic.

Impactul crizei economice și înmulțirea atacurilor violente împotriva romilor în unele țări de origine și de destinație se observă pe întreg parcursul cercetării. Unii dintre respondenți au susținut că criza economică a intensificat motivele socio-economice pentru plecarea lor din țara de origine. Alții au afirmat că creșterea șomajului, precum și o sporire a xenofobiei și rasismului, având la bază noțiunea că populațiile migrante „ne ocupă locurile de muncă și ne consumă resursele” le poate afecta situația în unele țări de destinație.

În toate țările studiate, respondenții au identificat o problemă care îi împiedică să se integreze în societatea statului membru gazdă: dificultatea de a găsi un loc de muncă pe piața oficială a muncii din țara de destinație. În unele cazuri, aceasta le poate afecta posibilitatea de a-și înregistra șederea, deoarece această excludere îi împiedică să îndeplinească criteriile de bază pentru a beneficia de libera circulație, respectiv încadrarea în muncă sau existența unor resurse suficiente.

Înregistrarea șederii este esențială, în special pentru cetățenii UE dezavantajați din punct de vedere social, precum romii, pentru a le permite accesul la serviciile de asistență socială și la măsurile de integrare pe piața muncii, inclusiv, de exemplu, la sprijinul în căutarea unui loc de muncă, precum și la pregătirea profesională sau lingvistică.

Situația romilor în țările de destinație

Experiențe legate de controlul la frontieră

„Când am ajuns cu avionul în august 2008 și ne-am prezentat la controlul la frontieră și pentru imigrație [din Regatul Unit], ofițerul s-a uitat pur și simplu în pașapoartele noastre și atât. Suntem cetățeni ai UE, așa că nu au fost nevoiți să facă alte verificări mai amănunțite”.

Interviu cu o familie de romi, Regatul Unit, 12.04.09

La interviurile efectuate în scopul acestei cercetări, respondenții romi care trec așa-numitele frontiere Schengen (în prezent în Irlanda, Bulgaria, România și Regatul Unit) și-au descris experiențele în mare parte în termeni pozitivi. Totuși, unii dintre aceștia au avut experiențe legate de „alcătuirea profilului etnic” asociate unor practici corupte la plecarea și întoarcerea în propriile țări. Respondenții aveau cunoștință de dreptul lor general de a circula, însă nu în aceeași măsură și de drepturile și obligațiile lor privind stabilirea reședinței după expirarea perioadei inițiale de trei luni pentru cetățenii UE aflați în alt stat membru.

Sondajul EU-MIDIS³ al FRA a examinat dacă respondenții romi, incluși în sondaj în mod aleatoriu în șapte state membre, care călătoriseră în ultimele 12 luni în afara țării de origine, au fost opriți la punctele de trecere a frontierei la întoarcerea în propria țară de origine și dacă aceștia considerau că au fost opriți anume pe baza originii etnice. Doar o mică parte a romilor cuprinși în sondaj călătoriseră în afara țării lor (în Bulgaria 8%, în Republica Cehă 5%, în Ungaria 7%, în Polonia 11%, în România 14% și în Slovacia 12%), iar dintre aceștia, 58% în Bulgaria, 80% în Republica Cehă, 48% în Grecia, 60% în Ungaria, 24% în Polonia, 80% în România și 61% în Slovacia au declarat că au fost opriți. Dintre cei opriți, 25% în Bulgaria, 48% în Republica Cehă, 31% în Grecia, 9% în Ungaria, 44% în Polonia, 6% în România și 41% în Slovacia și-au exprimat opinia că au fost opriți din cauza originii etnice. Faptul că patru din cele cinci țări de destinație cuprinse în prezentul raport (cu excepția Regatului Unit) se află în spațiul Schengen și nu au controale la frontierele

³ În cadrul EU-MIDIS au fost intervievați romi din șapte state membre ale UE (Bulgaria, Republica Cehă, Grecia, Ungaria, Polonia, România și Slovacia). Potrivit rezultatelor sondajului, romii din aceste țări reprezintă în mare parte minorități naționale, ceea ce înseamnă cetățeni ai țării în care au fost intervievați, născuți în țara respectivă (97%-100%). Proporția „imigranților” în rândul romilor este de departe cea mai mare în Republica Cehă, unde 12% din intervievați au indicat că s-au născut în afara țării (inclusiv în fosta Cehoslovacie – ceea ce înseamnă Republica Slovacă). Pentru mai multe informații, a se vedea http://fra.europa.eu/fraWebsite/eu-midis/index_en.htm (01.12.2009).

externe terestre/maritime micșorează mult probabilitatea apariției acestei probleme.

Cercetarea a arătat variații considerabile în privința experiențelor de viață în țările de destinație în legătură cu oportunitățile de încadrare în muncă, precum și accesul la locuințe, asistența medicală, educație și asistența socială. Încadrarea în muncă afectează în mod esențial toate celelalte domenii ale vieții sociale: Dacă românii își pot găsi un loc de muncă pe piața oficială a muncii, probabilitatea este mai mare ca aceștia să își poată înregistra șederea și să aibă un acces mai bun la servicii, inclusiv, în mod esențial, la locuințe; dacă acest lucru nu este posibil, românii întâmpină o serie de obstacole, începând cu imposibilitatea de a-și înregistra șederea, ceea ce le restricționează accesul la asistența socială și sprijinul pentru integrare. În acest caz, cetățenii UE de etnie romă nu îndeplinesc condițiile pentru a-și exercita dreptul la libera circulație și ședere.

Înregistrarea șederii

„Romii de origine română, în cazul în care nu dețin un document [certificatul de înregistrare], nu pot plăti apa, nu pot încheia un contract de furnizare a energiei electrice și nu pot fi luați în calcul pentru angajare [...]. În concluzie, oamenii aceștia nu există”.

Interviu cu o oficialitate din Provincia Napoli, Italia, 05.03.09

Incapacitatea de a finaliza procedurile de înregistrare a șederii în țara de destinație are un „efect de domino” asupra posibilității de a beneficia de drepturile civile, politice, economice și sociale esențiale, de exemplu dreptul de a vota la alegerile locale și europene, accesul la sistemul național de sănătate și la sistemul public de locuințe etc.

Cei care nu își pot să găsi un loc de muncă stabil în economia oficială întâmpină dificultăți cu înregistrarea șederii, deoarece o condiție prevăzută de directiva privind libera circulație pentru obținerea dreptului de ședere ulterior perioadei de trei luni este ca aceștia să fie „lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente” sau să „dispună de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă”.

Directiva privind libera circulație permite statelor membre să introducă dispoziții mai favorabile. De exemplu, Spania a transpus directiva privind libera circulație a serviciilor prin Decretul regal 240/2007 omițând orice trimitere la „condiții suficiente” și stabilind un drept necondițional de ședere pentru cetățenii Uniunii. Această abordare facilitează considerabil incluziunea socială a cetățenilor UE (atât romi, cât și de altă origine).

Este evident că românii întâmpină mai multe dificultăți în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor pentru exercitarea dreptului la liberă circulație și ședere. Aceasta face ca șederea și integrarea să fie dificile pentru mulți cetățeni UE de origine romă. Raportul Comisiei Europene privind aplicarea directivei privind libera circulație a observat că 12 state membre au transpus noțiunea de „resurse suficiente” în mod incorect sau ambiguu, inclusiv Italia și Finlanda. Problemele au în mare parte legătură cu definirea sumei minime care ar fi considerată ca „suficientă” și neluarea deciziei pe baza circumstanțelor personale.

„Criminalitatea romilor” și munca în economia neoficială

„Nu-mi place să cerșesc. În România nu cerșeam, am fost nevoită să învăț să fac asta aici [în Finlanda] pentru că nu am putut să găsesc un loc de muncă. Aici nu există niciun loc de muncă pentru femeile de origine romă. Ce pot să fac?’

Interviu cu o femeie de etnie romă, Finlanda, 06.05.09

Deși respondenții nu au făcut referire în mod specific la victimizarea criminală sau la întreprinderea unor activități ilegale, sursele mass-media fac des referire la „criminalitatea romilor”, de obicei în contextul traficului sau infracțiunilor minore. Având în vedere deficitul de date relevante privind justiția penală defalcate după originea etnică, astfel de referiri ridică importante semne de întrebare în ceea ce privește validitatea acestui tip de informații și impactul acestora asupra stereotipurilor și prejudecăților cu privire la romi. În perspectiva vulnerabilității romilor la victimizarea criminală, în special în ceea ce privește traficul, sunt necesare, prin urmare, investigații suplimentare pe baza unor informații solide și fiabile.

În urma cercetării s-a constatat că activitatea economică în economia neoficială și alte activități, precum cerșitul, sunt frecvente în rândul romilor, având în vedere dificultățile pe care le întâmpină în ceea ce privește accesul la piața oficială a muncii. Dovezile larg răspândite în ceea ce privește implicarea în cerșit și activități economice neoficiale ridică întrebări importante. În primul rând, în ce măsură românii doresc efectiv să întreprindă astfel de activități și, în al doilea rând, cum ar trebui să reacționeze autoritățile, în special atunci când aceste activități reprezintă singurul mijloc evident de subzistență.

Respondenții au sugerat că multe dintre persoanele implicate în cerșit ar prefera să aibă un loc de muncă reglementat, deoarece cerșitul este privit ca un comportament „deviant” în majoritatea țărilor de destinație și, uneori și în anumite forme, este ilegal. Pe parcursul cercetării, răspunsurile publice și oficiale la prezența romilor s-au concentrat de multe ori negativ asupra acestor activități ale romilor, acordându-se în același timp mai puțină atenție obstacolelor din calea accesului la încadrarea oficială în muncă, precum nivelul scăzut de educație și de competențe, din cauza discriminării istorice sau lipsei competențelor lingvistice.

Politici și măsuri

Constatările cercetării arată că în afara măsurilor de informare luate de Comisia Europeană, există în general puține dovezi privind inițiativele specifice de informare a cetățenilor cu privire la dreptul lor la liberă circulație în cadrul UE și de integrare a cetățenilor UE. Se poate spune că această absență a răspunsului politic este îngrijorătoare în cazul romilor, având în vedere faptul că aceștia sunt în general recunoscuți ca fiind unul dintre cele mai vulnerabile grupuri din UE.

Aspectul mai pozitiv este că politica statelor membre privind egalitatea minorităților etnice în general și egalitatea romilor în special poate oferi un context structural pentru activitatea desfășurată împreună cu cetățenii UE de etnie romă. Acest aspect poate fi pozitiv sau negativ în funcție de context. De exemplu, integrarea sprijinului acordat cetățenilor UE de origine romă într-o politică progresivă și bine dezvoltată adresată etnicilor romi din **Spania** reprezintă un model util. În **Regatul Unit**, experiența romilor din alte state membre este privită în contextul politicilor generale privind grupurile minorităților etnice și de imigranții și al politicilor specifice privind „țigani și travellers”. În schimb, se poate spune că politica din **Italia** tinde să pună în comun toți etnicii romi și sinti – cetățeni naționali, cetățeni UE și resortisanți ai țărilor terțe – într-un mod care ar putea reprezenta o încălcare a drepturilor fundamentale.

Bune practici

Cercetarea a identificat bune practici în special la nivel local și atunci când autoritățile locale au desfășurat activități constructive în privința aspectelor legate de romi și travellers și/sau au desfășurat activități cu privire la aspectele legate de romii din alte state membre. Astfel de bune practici sunt deosebit de eficiente atunci când combină aspirațiile și experiențele cetățenilor romi cu cele ale cetățenilor din „comunitățile gazdă” și atunci când intervențiile adoptă o abordare holistică, vizând simultan aspecte interrelaționate precum încadrarea în muncă, locuințele, educația etc.

Intervențiile societății civile au funcționat cel mai bine în contextul existenței un parteneriat constructiv relativ puternic între autoritățile publice și ONG-uri. Cu cât parteneriatele sunt mai active – „activitatea comună a diferitelor sectoare și niveluri: sectorul juridic, voluntar și comunitar, precum și autoritățile supranaționale, naționale, regionale și locale – cu atât este mai mare probabilitatea ca un program să aibă un rezultat pozitiv, holistic și inclusiv pentru cetățenii UE de origine romă. De asemenea, aceasta subliniază faptul că sinergiile verticale și orizontale sunt esențiale – niciuna dintre aceste intervenții nu funcționează izolat.

Cercetarea sugerează, de asemenea, că inițiativele mici, locale, pot fi la fel de importante ca cele la scară largă. Acestea au implicații la nivelul familiilor reale care își exercită dreptul la libera circulație, mai degrabă decât la nivelul noțiunii

abstracte „romi”, indiferent dacă încadrarea este pozitivă sau negativă. La acest micronivel local, cetățenii și autoritățile au posibilitatea de a cunoaște și de a desfășura activități împreună cu familii individuale de romi, ca persoane în rândul cărora empatia și solidaritatea cresc, în consecință.

Concluzii

Multe dintre aspectele prezentate în acest raport nu sunt specifice romilor. Totuși, cazul romilor servește drept barometru: consecințele pentru unii dintre cei mai vulnerabili cetățeni din UE reprezintă un indicator important al dificultăților cu care se confruntă toți cetățenii la fața locului.

Romii își exercită dreptul la libertatea de mișcare și de ședere în contextul unor factori determinanți. Toate dovezile indică probabilitatea continuării acestei mobilități. Factorii care determină plecarea din țara de origine implică o combinație de sărăcie și rasism. Șomajul reprezintă un aspect definitoriu al experienței sărăciei în țările de plecare. Factorii de atracție includ aspirațiile în ceea ce privește niveluri îmbunătățite de trai – în special găsirea unui loc de muncă atât în economia oficială, cât și în cea neoficială.

În urma cercetării a fost identificată o dinamică deosebit de negativă specifică romilor. În primul rând, răspunsurile la sosirea cetățenilor UE de etnie romă sunt de obicei negative. În al doilea rând, au fost identificate și răspunsuri politice specific anti-romi. În al treilea rând, politicile și practicile existente pot avea un impact negativ asupra romilor care își exercită dreptul la libera circulație, chiar și atunci când acest impact nu este intenționat.

Experiențele romilor care s-au mutat în alt stat membru variază considerabil între diferitele țări de destinație în ceea ce privește locuințele, asistența medicală, educația și asistența socială. Pe parcursul cercetării a existat o serie continuă de experiențe, de la integrare la excludere, variind de la experiențe în general pozitive la experiențe care au implicat o profundă pauperizare. Experiențele pozitive legate de integrarea semnificativă, din ce în ce mai mare și mobilitatea socială în statele membre de destinație pot fi privite ca bune practici. Cu toate acestea, excluderea multor cetățeni UE de etnie romă în societatea statului membru de origine și în statul membru gazdă creează bariere insurmontabile în calea încadrării oficiale în muncă și posibilității de a face dovada unor „resurse suficiente”, ceea ce are un efect de domino asupra posibilității acestora de a se înregistra și, în consecință, de a avea acces la drepturile civile și politice, economice și sociale esențiale. Aceasta ridică profunde semne de întrebare în ceea ce privește eficacitatea politicilor privind incluziunea.

În general, excluderea de la asistența socială are un impact disproporționat asupra femeilor, copiilor, persoanelor în vârstă și persoanelor cu handicap. Răspunsurile oferite de politicile existente demonstrează o sensibilitate redusă față de aspectele legate de inegalitatea dintre femei și bărbați sau alte aspecte ale discriminării multiple. În mod clar, odată cu evoluția răspunsului la situația romilor din alte state membre, este necesară integrarea sensibilității față de aspecte legate de sex, vârstă, handicap și alte aspecte în cadrul strategiilor generale de sprijin și de găsire a resurselor.

Uniunea Europeană și statele membre trebuie să adopte politici specifice având la bază standarde integrate referitoare la drepturi și egalitate pentru promovarea coeziunii sociale și ducerea la îndeplinire a promisiunii „*Civis Europaeus sum*”.

Avize

FRA formulează avize bazate pe probe, pentru a sprijini instituțiile Uniunii Europene și statele membre atunci când acestea iau măsuri sau conturează acțiuni în sfera proprie de competență, în vederea respectării drepturilor fundamentale. În acest context, pe baza cercetării sale extinse cu privire la dificultățile cu care se confruntă cetățenii UE de etnie romă care circulă în alte state membre ale UE, FRA emite avizele de mai jos.

Astfel cum a afirmat Parlamentul European în aprilie 2009 „UE și statele membre au o răspundere comună în ceea ce privește promovarea includerii romilor ca cetățeni ai Uniunii pentru a permite populației rome să beneficieze pe deplin de stimulentele acordate de UE” (Rezoluția Parlamentului European din 2 aprilie 2009 referitoare la problematica și perspectivele cetățeniei europene).

Deși avizele FRA pornesc de la premisa unei abordări specifice la nivel european, național și al autorității locale, o abordare sub forma unui parteneriat integrat, de cooperare și coordonare între nivelul vertical și cel orizontal de guvernare este esențială pentru proiectarea și punerea în aplicare cu eficacitate a politicilor și măsurilor. Multe dintre avize nu se referă în mod specific la romi.

Instituțiile Uniunii Europene

Comisia Europeană ar trebui – utilizând structura Platformei Integrate UE privind Romii – să dezvolte o strategie-cadru privind incluziunea romilor, care să stabilească indicatori și standarde minime comune pentru politicile de incluziune socială vizând romii din Uniunea Europeană.

Comisia Europeană ar trebui să aibă în vedere impunerea unor condiții pentru alocarea anumitor Fonduri structurale ale Uniunii Europene în legătură cu dezvoltarea și punerea în aplicare a unor politici eficiente care vizează și cetățenii UE de etnie romă din alte state membre.

Statele membre

Statele membre trebuie să se asigure că toate măsurile luate care au un impact direct sau indirect asupra cetățenilor UE de origine romă sunt conforme cu principiile stabilite în directiva privind egalitatea rasială care interzice în mod explicit discriminarea directă și indirectă.

Statele membre trebuie să asigure transpunerea corectă a directivei privind libera circulație, astfel cum se menționează în recentul raport al Comisiei Europene și în orientările adoptate de către Comisie la 2 iulie 2009.

Statele membre ar trebui să faciliteze dreptul fundamental la liberă circulație și ședere, prin elaborarea de politici naționale proactive, orientate către incluziune. Aceasta trebuie să se realizeze prin intermediul unui proces consultativ, ținând seama de experiențele și preocupările autorităților locale, societății civile și ale cetățenilor Uniunii Europene.

Statele membre ar trebuie să efectueze sondaje regulate având ca scop colectarea de date defalcate pe cetățenie, sex, vârstă, origine etnică, pentru a monitoriza nivelul incluziunii în societățile gazdă a cetățenilor UE care și-au exercitat dreptul la liberă circulație.

Statele membre ar trebui să înlăture barierele de ordin practic cu care se confruntă cetățenii UE în ceea ce privește procedura de înregistrare, prin măsuri care asigură coerența și consecvența procedurilor de înregistrare și a cerințelor la nivel local.

Statele membre ar trebuie să se asigure că toți copiii de pe teritoriul lor au acces deplin și egal la sistemul de învățământ obligatoriu, indiferent de statutul administrativ, prin eliminarea tuturor cerințelor referitoare la rezidență din procedurile de înscriere școlară.

Statele membre ar trebui să se asigure că nu se emit ordine de expulzare a cetățenilor UE din motive de nerespectare a normelor de înregistrare a șederii.

Statele membre ar trebui să respecte pe deplin obligația lor legală de a „difuza informații privind drepturile și obligațiile cetățenilor Uniunii și ale membrilor familiilor acestora cu privire la subiectele reglementate de prezenta directivă, în special prin campanii de sensibilizare realizate prin mijloacele de informare în masă și prin alte mijloace de comunicare locale și naționale” (articolul 34 din directiva privind libera circulație).

Statele membre ar trebui să publice și să disemineze la scară largă, în cooperare cu organizațiile societății civile, informații în limbaj simplu și traduse în limba (limbile) națională (naționale) a(le) altor state membre ale UE, după caz, inclusiv în limbile minorităților, precum limba romani, cu privire la drepturile cetățenilor UE rezidenți pe teritoriul statului respectiv și cerințele și procedurile relevante pentru concretizarea acelor drepturi – inclusiv considerentele legate de țara de origine.

Statele membre ar trebui să dezvolte și/sau să îmbunătățească politicile privind incluziunea romilor și măsurile care vizează în special nevoile cetățenilor UE de etnie romă din alte state membre ale UE, prin:

- participarea deplină și eficace în cadrul Platformei Integrate a UE privind Romii;
- sprijinirea și promovarea dezvoltării unei strategii-cadru comune privind incluziunea romilor la nivelul Uniunii Europene;

- utilizarea în mod mai inovator a fondurilor structurale și, în special, a Fondului social european pentru sprijinirea incluziunii romilor care provin din alte state membre și pentru combaterea discriminării acestora.

Autoritățile locale

În strânsă cooperare cu guvernele naționale, autoritățile locale ar trebui să examineze și să abroge orice măsuri și politici care nu sunt compatibile cu directiva privind libera circulație.

În strânsă cooperare cu guvernele naționale, autoritățile naționale ar trebui să ia urgent măsuri pentru încurajarea și sprijinirea cetățenilor UE în vederea renunțării la munca neoficială și găsirea unui loc de muncă pe piața oficială a muncii, inclusiv forme de activități independente.

Autoritățile locale ar trebui să elaboreze și să afișeze public informații privind procedurile și cerințele locale de înregistrare a șederii. Aceste informații ar trebui să fie puse la dispoziție în limba (limbile) națională (naționale) ale altor state membre UE, după caz, inclusiv limbi ale minorităților, precum limba romani.

Autoritățile locale ar trebui să comunice la scară largă beneficiile aferente înregistrării și să desfășoare campanii pentru promovarea înregistrării la nivel local. Organizațiile societății civile ar trebui să reprezinte un partener important în acest sens.

Autoritățile locale ar trebui să permită și să încurajeze insistent cetățenii UE, inclusiv romii, să utilizeze programele de formare profesională, lingvistică și de altă natură pentru a-și îmbunătăți posibilitățile de încadrare în muncă. În plus, acestea trebuie să se asigure că cetățenii UE înregistrați beneficiază de acces egal la sistemul municipal de asigurare a locuințelor sociale.

Autoritățile locale ar trebui să elaboreze și să pună în aplicare intervenții care sprijină în mod specific integrarea cetățenilor UE de etnie romă pe piața muncii. În cadrul dezvoltării și punerii în aplicare a acestor intervenții, autoritățile locale ar trebui să desfășoare activități împreună cu beneficiarii și să întrețină legături strânse cu agențiile locale de ocupare a forței de muncă, organizațiile societății civile și angajatorii locali.

Comisia Europeană

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene

Situația cetățenilor UE de etnie romă care circulă sau se stabilesc în alte state membre ale UE

Sinteză

Luxemburgo: Oficina de Publicaciones Oficiales de las Comunidades Europeas, 2010

2010 - 20 pp, - 21 x 29.7 cm

ISBN 978-92-9192-484-4

doi: 10.2811/39006

Un mare volum de informații cu privire la Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene este disponibil pe internet. Acesta poate fi accesat prin site-ul FRA (<http://fra.europa.eu>).

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2009

Reproducerea este permisă, cu excepția utilizării în scopuri comerciale, cu condiția ca sursa să fie recunoscută.

Cum vă puteți procura publicațiile Uniunii Europene?

Publicații de vânzare:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- de la librăria pe care o frecvențați, menționând titlul, editura și/sau numărul ISBN;
- contactând direct unul dintre agenții noștri de vânzări. Puteți obține datele de contact ale acestora vizitând <http://bookshop.europa.eu> sau trimițând un fax la +352 2929-42758.

Publicații gratuite:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- la reprezentanțele sau delegațiile Comisiei Europene. Puteți obține datele de contact ale acestora vizitând <http://ec.europa.eu/> sau trimițând un fax la +352 2929-42758.

TK31-09-231-RO-C

**FRA - European Union Agency
for Fundamental Rights**

**Schwarzenbergplatz 11
1040 - Wien
Austria**

Tel.: +43 (0)1 580 30 - 0

Fax: +43 (0)1 580 30 - 691

E-Mail: information@fra.europa.eu

<http://fra.europa.eu>

ISBN 978-92-9192-484-4



9 789291 924844